

Alkotmánybíróság
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

a Pesti Központi Kerületi Bíróság útján

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 0 2 6 4 7 - 0 / 2023		Elektronikusan aláírta: Dr. Hüttl Tivadar
Érkezett: 2023 DEC 08.		
Érkezés módja		
☒ POSTÁN	☐ @	☐ EGYÉB:
Példány: 1	Melléklet: 6	Kezelőiroda: 3

Tárgy: [REDACTED] alkotmányjogi panasz a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.Szk.15867/2023/6. számú végzésével szemben

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott, [REDACTED]
[REDACTED] - a továbbiakban: panaszos) mellékletben csatolt ügyvédi meghatalmazással igazolt jogi képviselője (dr. Hüttl Tivadar ügyvéd; székhely: [REDACTED]
[REDACTED] számon nyilvántartásba vett ügyvéd, [REDACTED]; telefon: [REDACTED] meghatalmazás 1. sz. melléklet)a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.Szk.15867/2023/6. számú végzésével szemben az az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.Szk.15867/2023/6. számú végzésének alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt, mert a bírói döntés sérti a panaszosnak az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében garantált jogát a békés gyülekezéshez.

1. Tényállás

A gyűlés

2023. április 24-én panaszos részt vett és beszédet mondott a *“Le a bosszútörvénnyel! Le az elnyomással!”* című gyűlésen [REDACTED] A gyűlés a közoktatásért felelős Belügyminisztérium épülete előtt, a Széchenyi téren ért véget 18:25 órakor. A gyűlés végének bejelentését követően panaszos a színpadra lépett és többek között az alábbiakat mondta: *“Ezért szeretnék minden jelenlévőt megkérni, hogy gyertek velünk és induljunk el most a Karmelitához, ahol jelenleg kordonbontás zajlik, és a már említett elnyomó, elhallgató rendszer három embert már el is vitetett a rendőrökkel. ... Menjünk mielőbb, és menjünk mindannyian, mielőtt elvisznek mindenkit. Menjünk fel! ... A Lánchídon keresztül indulunk, most.”*
[REDACTED]

A felhívásban említett információ valós volt, Hadházy Ákos parlamenti képviselő és a Momentum Mozgalom képviselői 18 órától valóban bontani kezdték a Karmelita előtt felállított kordonokat, és velük szemben valóban kényszerrel alkalmazott a rendőrség. A várbeli eseményeket [REDACTED] 18:08 órakor kezdte élőben közvetíteni a facebook-on: [REDACTED]

A jelenlévők valóban elindultak a Lánchídon át a budai oldalra. A menet végig békés volt, és a forgalmat csak minimális mértékben korlátozta. A Clark Ádám térről a felvonulók egy része a Király lépcsőn, más része a Hunyadi János úton, különféle útvonalakon jutott fel a Várba, ahol a Karmelita és a Szent György utca között felállított kordon előtt gyűltek össze újra, csatlakozva a kordonbontó képviselőkhez. Mire a panaszos odaért, a résztvevők jelentős része már ott volt, és a gyűlés ott folytatódott, folyamatos spontán skandálással egybekötve. Egy ponton a résztvevők megpróbálták ismét ledönteni a kordont, mire a rendőrök figyelmeztetés nélkül és közvetlen közről könnygázt alkalmaztak velük szemben. A Karmelita előtt zajló gyűlésen a panaszos a tömeg elején helyezkedett el, és mások mellett skandáltatta is a jelenlévőket egy hangosbeszélő segítségével. Ugyanakkor hangosbeszélő nemcsak a panaszos kezében volt, a skandálást sokszor nem ő kezdeményezte, a résztvevők legtöbbször maguktól skandáltak, a kordonbontásra pedig nem a panaszos hívta fel a jelenlévőket.

Amikor besötétedett, a panaszos hangosbeszélő segítségével tájékoztatta a résztvevőket a következő, már meghirdetett gyűlésről, és javasolta, hogy zárásként énekeljék el a Himnuszot. [REDACTED] A résztvevők azonban nem fejezték még be a tiltakozást, ezért a panaszos azt javasolta, hogy a menjenek át a Színház utca szintén elkordonozott bejáratához. Ez megtörtént, és a Színház utca Hunyadi János utca felőli bejáratánál a jelenlévők még mintegy fél órán keresztül folytatták a tiltakozást, majd 21 óra után maguktól feloszlottak. A panaszos még azelőtt elhagyta a tiltakozás helyszínét, hogy a résztvevők szétoszlottak volna.

A szabálysértési eljárás

A Budapesti Rendőrfőkapitányság (BRFK) szabálysértési eljárást indított a panaszos ellen a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi. II. tv. (továbbiakban: Szabs.tv.) 189. § (3a) bekezdés d) pontja szerinti gyülekezési joggal visszaélés szabálysértés elkövetése miatt, és 100.000,- Ft pénzbírsággal sújtotta.

Személyi körülményeit illetően a panaszos a meghallgatásán és a kifogásában előadta, hogy [REDACTED] [REDACTED] Korábban semmilyen szabálysértési eljárás alá nem vonták, szabálysértési felelősségét nem állapították meg, sem gyülekezési joggal visszaélés, sem más tényállás alapján.

A BRFK meghallgatás alapján hozott határozatát 2023. június 30-án vette át, és a jogorvoslati határidőt megtartva [Szabstv. 35. § (4) bekezdés], kifogást nyújtott be azzal szemben a Pesti Központi Kerületi Bíróságra (PKKB).

A PKKB jelen alkotmányjogi panasszal támadott végzésével a panaszos kifogását kizárólag a bíróság vonatkozásában találta alaposnak: a bíróság összegét negyvenezer forintba szállította le, de a szabálysértési felelősséget fenntartotta. A végzése indokolásában a bíróság az alábbiakat fejtette ki:

„[32] A bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapította, hogy a spontán gyűlés fent idézett törvényi meghatározásának fogalmi keretei közé nem illeszthető be az eljárás alá vont személy által spontán gyűlésnek titulált esemény, mivel a spontán gyűlés fogalma alatt egy tervező és szervező nélkül megvalósuló, közvetlenül megelőző indokból létrejött gyülekezést tekint a törvény, ennek pedig nem feleltethető meg a tényállásban részletezett gyűlés, hiszen ezen gyűlésnek nem volt olyan része, amely akár szervező nélküli eseménynek, akár közvetlen megelőző indokból létrejött gyülekezésnek lett volna tekinthető, tekintettel arra, hogy az eljárás alá vont személy szervezői, tervezői magatartása a tényállásbeli időben a fentiekben részletezettek alapján – tömeg vonulásra felhívása, terelése, irányítása, tüntetés lezárása - kétségtelenül megállapítható, fentiekén kívül az eljárás alá vont személy alap nélkül hivatkozott a közvetlen megelőző indokból létrejött gyülekezésre, tekintve hogy a jelen cselekmény idejét megelőző kordonbontásokról a saját bevallása szerint is tudomása volt.”

„[34] A bíróság álláspontja szerint az Alkotmánybíróság fenti [75/2008. (V. 29.) AB határozat] meghatározása a spontán gyűlések vonatkozásában nem alkalmazható a jelen történeti tényállásra. A Belügyminisztériumtól a Karmelita Kolostorig tartó vonulás, majd a Karmelita Kolostor előtt tartott demonstrációnak, mint gyűlés, nem több személy egymástól többé-kevésbé független cselekvése következményének, hanem kifejezetten az eljárás alá vont személy felhívása eredményeképpen tekintendő. Azon hivatkozását sem osztotta az eljárás alá vont személynek a bíróság, miszerint a gyűlés megtartására a spontaneitást közvetlenül megelőző indok a Karmelita Kolostornál történt, eltérő jellegű politikai megmozdulás – országgyűlési képviselők kordonbontása – volt. Az AB fenti határozatát is fegyelembe véve a spontán gyűlés megtartásának indoka egy olyan, hirtelen fellépő esemény kell, hogy legyen, amely a spontán gyűlés megtartásának időpontjában nem volt előre látható. A történeti tényállásban rögzített – be nem jelentett – gyűlés időpontjában valóban történt kordonbontás a Karmelita Kolostor helyszínén jelen lévő országgyűlési képviselők részéről, azonban a bíróság rámutat arra, hogy ezen a napon addigra negyedik alkalommal történt kordonbontás, amely korábbi eseményekről az eljárás alá vont személy saját vallomása szerint tudomással bírt. Ennek következtében az eljárás alá vont személy által hivatkozott esemény nem volt tekinthető olyan előre nem látható eseménynek, amely miatt a Belügyminisztériumtól a Karmelita Kolostorig történő vonulással és utóbbi helyszínen történt demonstrálással megvalósuló gyűlést spontán gyűlésnek lehetne tekinteni.”

2. Az indítványozói jogosultság

A. Érintettség

Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A panaszos a sérelmezett bírósági végzést eredményező szabálysértési eljárásban eljárás alá vont személyként vett részt, a megjelölt végzés pedig a gyülekezéshez és a véleménynyilvánításhoz fűződő alapvető jogait sértik, így közvetlen érintettsége fennáll.

B. A megsértett alapvető jogosultság

Az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

C. Jogorvoslat kimerítése

A PKKB 9.Szk.15867/2023/6. számú végzésével (2. számú melléklet) jogerősen döntött a panaszos szabálysértési felelősségéről, így ő az elérhető rendes jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. Felülvizsgálatra a Szabstv. alapján nincs lehetőség, perújítás nincs folyamatban.

D. Határidő megtartása

A panaszos a sérelmezett jogerős döntést 2023. szeptember 27.. napján vette át, így az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti kézbesítéstől számított hatvan napos határidő megtartottnak minősül.

E. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség

A sérelmezett bírói végzés nem vette figyelembe, hogy a véleménynyilvánításhoz való jogot korlátozó szabályt, jelen esetben egy bírsággal szankcionálható szabálysértési tilalmat, megszorítóan kell értelmezni. Emiatt perdöntő jelentőséget tulajdonított a gyűlésre okot adó indok értékelésében annak a körülménynek, hogy a Karmelita előtti kordonbontás nem először történt meg, függetlenül attól, hogy az a jelen esetben nem volt előrelátható. Hasonlóképpen, a bíróság figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy a gyűlésre nem pusztán a kordonbontás melletti kiállítás, hanem a kordonbontásban részt vevő személyekkel szembeni rendőri fellépés elleni tiltakozás adott okot. Végül a bíróság nem vette figyelembe azt, hogy a gyűlés spontán jellegét nem a vezetői, hanem a szervezői magatartás megléte zárja ki.

F. Az ügy alapvető alkotmányjogi jelentősége

Az ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségét az adja, hogy a spontán gyűlés fogalmát a sérelmezett bírói végzés két fontos vonatkozásban is leszűkíti. Olyannyira leszűkíti, hogy ha azt elfogadnánk, akkor abból az következne, hogy spontán gyűlés megállapítására valójában sohasem kerülhetne sor. A panaszos álláspontja szerint egyrészt nem lehet kizárni a gyűlés spontán jellegét azon az

alapon, hogy annak közvetlen kiváltó indoka olyan esemény, amire korábban már volt példa. Ezzel szemben a spontán jelleget az teszi megállapíthatóvá, ha az esemény olyan, ami előre nem látható, és ezért előzetesen nem is tervezhető meg egy azzal kapcsolatos gyűlés. Másrészt nem lehet kizárni a spontán jelleget azon az alapon sem, hogy a gyűlésen van olyan személy, aki vezetői magatartásokat tanúsít. A spontán jelleget az zárja ki, ha szervezője van a gyűlésnek, aki azt előzetesen megtervezte. Önmagában a tüntetési cél meghatározása, a helyszínre tett javaslat, a tömeg skandáltatása - amennyiben a spontán jelleg további feltételei fennállnak - nem zárja ki azt, hogy a gyűlés spontánnak, előre meg nem tervezettnek minősüljön. Amennyiben a vezetői magatartások hiánya is a spontán jelleg feltétele lenne, és az olyan magatartások, mint például cél meghatározása, hiányoznának, úgy csak akkor lehetne egy gyűlést spontánnak tekinteni, ha egyes személyek egymástól függetlenül ugyanabban az időpontban jutnának ugyanarra az elhatározásra abban a tekintetben, hogy ugyanazon célból ugyanazon a helyen és időben nyilvánítsanak véleményt. Az ilyen eset valószínűtlensége mellett azonban a létrejövő esemény gyűlés-jellege is kérdésessé válna, hiszen ilyen esetekben a csoportos jelleg és a véleménynyilvánítás közös jellege is megkérdőjeleződne.

3. A szabálysértési határozat által okozott alapjogsérelem bemutatása

A releváns alkotmánybíróági gyakorlat

A megállapított tényállás alapján nyilvánvaló, hogy az ügy alapját képező magatartás a véleménynyilvánítási szabadság, valamint a gyülekezési jog keretén belül értékelendő. Az Alaptörvény szerint az állam elsődrendű kötelezettsége, hogy az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben tartsa és védelmezze [I. cikk (1) bekezdés], a békés gyülekezéshez, valamint a szabad véleménynyilvánításhoz való jog pedig mindenkit megillető sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jog (VIII. és IX. cikk).

Az Alkotmánybíróság (AB) töretlen gyakorlata szerint a demokratikus jogállamokban a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van: nemcsak az egyéni önkifejezés, a személy szabad kibontakozásának és szellemi autonómiájának záloga, hanem egyúttal a demokratikus közvélemény és akaratképzés nélkülözhetetlen forrása is. A véleményszabadság tehát kettős igazolással bír: egyrészt a közéleti viták szabadságát biztosítja (instrumentális igazolás), másrészt pedig az egyéni önkifejezést (konstitutív igazolás). A demokratikus kormányzás és a politikai közélet ugyanis feltételezi a különféle vélemények akadálymentes közlésének, közölhetőségének és ütköztetésének szabadságát. [36/1994. (VI. 24.) AB hat.; 34/2004. (IX. 28.) AB határozat, 7/2014. (III. 7.) AB határozat]. „*A véleménynyilvánítás szabadsága a kommunikációs jogok anyajoga. Ez a jogcsalád teszi lehetővé, hogy a polgár a politikai közösség részese lehessen, kifejezhesse a véleményét és részt vegyen a közéleti vitákban, ezért a véleménynyilvánítás szabadsága kitüntetett védelmet kell, hogy élvezzen egy demokratikus társadalomban.*” [30/1992. (V. 26.) AB határozat].

Az AB a 75/2008. (V. 29.) AB határozatban kimondja, hogy a gyülekezési jog – csakúgy, mint a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága – szorosan kapcsolódik a véleménynyilvánítás szabadságához. Gyűlések megszervezésének, megtartásának, az azokon való részvételnek a joga nélkül a nézetek, információk megszerzésének és másokkal való megosztásának, a vélemények közösen történő kialakításának a lehetősége ugyanis aligha volna megvalósítható. „*A gyülekezési*

szabadság mint kommunikációs jog jelentőségét növeli, hogy - ellentétben a sajtóval - közvetlen hozzáférési korlátok nélkül biztosítja mindenki számára a politikai akaratképzésben való részvételt. ... Ezért a közügyekben való részvételt biztosító jogintézmények közül nagy a jelentőségük azoknak, amelyeket a személyek hasonló feltételekkel tudnak igénybe venni. Hagyományosan idetartozik a közterületi gyülekezés szabadsága”. (IV.2)

A 75/2008. (V. 29.) AB határozat rendelkező része kiterjesztette az alkotmányos védelmet a bejelentés nélkül tartott gyűlésekre is: “Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy ... [a] gyülekezési jog kiterjed az előzetesen szervezett rendezvényekre, közöttük az olyan békés rendezvények megtartására, amelyekre a gyülekezésre okot adó esemény miatt csak rövid időn belül kerülhet sor. A gyülekezési jog kiterjed továbbá az előzetes szervezés nélküli gyűlésekre.”

Az alkotmányos védelem kiterjesztést az AB így indokolta: “Az indítványokban megjelenő békés célú spontán gyűlések fogalomkörébe többféle köztéri gyülekezés sorolható. A valóban spontán gyűlések nem előre eltervezett és megszervezett módon jönnek létre, hanem több személy egymástól többé-kevésbé független cselekvése eredményeként. Ettől némiképp eltérőek azok az olykor művészi, máskor inkább politikai célú megmozdulások, amelyekben a résztvevők gyors információcserét (például internet, mobiltelefon) követően rövid időre (általában csak percekre) összegyűlnek, és figyelemfelkeltő, meglepetéskeltő megjelenésükkel hívják fel a figyelmet magukra és az így megjelenített gondolatokra (flash mob vagy villámcsödület). A spontán gyűlésektől megkülönböztethetők azok a szervezett rendezvények, amelyeket a rendezvényre okot adó esemény miatt rendkívül rövid időn belül lehet csak megtartani, mert a rendezvény későbbi megtartása értelmetlen volna.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint mindezek a közéleti célú, békés megmozdulások az Alkotmány 62. § (1) bekezdésében elismert gyülekezési jog körébe tartoznak. Az együttes, nyilvános véleménykifejezés joga mindenkit megillet, függetlenül a gyűlés szervezettségétől, illetve a gyűlésre okot adó közéleti esemény jellegétől és idejétől.” [IV.3.1]

A 3/2013. (II. 14.) AB határozatban mind az alapjog-korlátozás tesztjét konkretizálta az AB a gyülekezési jog vonatkozásában, mind pedig az alapjoggyakorlás egyik legfontosabb aspektusát hangsúlyozta: “[40] A békés gyülekezéshez való jognak (együtt a véleménynyilvánítás szabadságával és az egyesülés szabadságával) van egy egymáshoz szorosan kapcsolódó lényeges tartalma, amely a demokratikus társadalmi gyakorlat előfeltétele. Kollektív véleménynyilvánítási joguk alapján a polgárok az országos és a helyhatósági választások időpontja közötti időben is véleményt nyilváníthatnak a széles értelemben vett közügyeket érintő kérdésekben. Ilyen közügyet érintő kérdés például, hogy miként viszonyulunk a történelemhez, milyen eseményt és milyen módon tartunk ünnepségre méltónak. A gyülekezési jog alapján megtartott rendezvények alkalmasak az egymás mellett élő, de egymástól részben vagy jelentősen eltérő történelmi narratívák megjelenítésére. Ettől nem teljesen független a gyülekezési jognak az a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban megjelent aspektusa, amely a rendezvények szervezésében elsősorban azt az eszközt látja, amellyel a polgárok a politikai folyamatokat kritikával illethetik. E felfogásban a gyülekezési jog a politikai, társadalmi rend, a képviselői szervek legitimitásának megszilárdítása szempontjából is értéket jelent. A gyülekezés ugyanis a kormányzat és a közvélemény számára is jelzi a meglévő társadalmi feszültségeket, és lehetővé teszi a nyilvános politika korrekcióját. [Lásd 4/2007. (II. 13.) AB határozat, ABH 2007, 911, 914.]

[41] Az egyén gyülekezési szabadságába tartozik, hogy gyülekezést szervezzen és gyülekezésen vegyen részt. A gyülekezés szervezésének lényegi eleme (olykor egy adott közügyben való vélemény-kifejezés része) annak megválasztása, hogy a rendezvényre milyen céllal, hol, mikor és milyen körülmények között kerüljön sor. A gyülekezési szabadság a gyülekezés helyszínéül szolgáló terület megválasztására is kiterjed. [Ehhez hasonlóan lásd a strasbourgi bíróság Sáska kontra Magyarország ügyben hozott ítéletének 21. pontját (58050/08, 2012. november 27.).] A gyülekezéssel elérni kívánt cél ugyanis szorosan kapcsolódhat a kiválasztott helyszínhez. Talán mert a rendezvény éppen az adott helyen történetekre kíván emlékezni és emlékeztetni, vagy mert a helyszínnek szimbolikus jelentése van. Ilyen esetekben a gyülekezés szabadsága magában foglalja az adott helyen való gyülekezés jogát, amely az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének megfelelően korlátozható. ...

[45] ... A korlátozás akkor felel meg az Alaptörvénynek, ha az feltétlenül (vagyis elkerülhetetlenül) szükséges valamely alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében. Ráadásul a korlátozásnak arányban kell állnia az elérni kívánt céllal, és nem szabad érintenie a gyülekezési szabadság lényeges tartalmát. [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]"

Az AB töretlen gyakorlata szerint tehát a békés demonstrációk a demokratikus véleménynyilvánítás elengedhetetlen eszközei, amelyek a plurális társadalmak békés és demokratikus közéletének virágzásához nélkülözhetetlenek. Ebből következik, hogy „[e]gy demokratikus társadalom nem választhatja a tiltakozás elnémitásának, szükségtelen és aránytalan korlátozásának útját.” (4/2007. (II. 13.) AB határozat, III. 1.)

A 30/2015. (X. 15.) AB határozat erősítette meg a gyülekezési jognak ezt az értelmezését: „[25] [...] A gyülekezések kitüntetett kommunikációs funkciója tehát abban áll, hogy olyan módon teszik lehetővé a közügyek megvitatásába való bekapcsolódást, ami minden más formánál erőteljesebb hangsúlyt tud adni a kifejezett véleménynek. Mindez azt is jelenti, hogy egy békés gyülekezés nem feltétlenül érzelem- vagy indulatmentes rendezvény, éppen ellenkezőleg, annak fogalmi eleme, hogy ideiglenes jelleggel kellemetlenséget idéz elő, ezzel képes ugyanis felhívni a figyelmet a kommunikálni kívánt üzenetre. [...] [26] A gyülekezések kitüntetett kommunikációs funkciója nem pusztán a véleménynyilvánítás alapjogával hozza szoros összefüggésbe a gyülekezéshez való alapjogot, hanem a közvetlen demokráciával is. A gyülekezések célja ugyanis tipikusan egy kritikus vélemény, egy elégedetlenség kifejezésre juttatása, ami a közvetett demokrácia valamely intézménye által már meghozott, vagy még csak tervbe vett döntések korrekcióját célozza. A kifejtett vélemény tehát mindig a befolyásolás eszközeként jelenik meg a kommunikációs térben.”

Az Alkotmánybíróság a 24/2015. (VII. 7.) AB határozatban fektette le az “in dubio pro libertate” alkotmányos elvét, amely “azt a követelményt fogalmazza meg a jogalkalmazók irányában, hogy a gyülekezések megítélésakor a gyülekezési jog minél szélesebb körű biztosítását eredményező döntést hozzanak.” [30]. A 30/2015. (X. 15.) AB határozat pedig azt mondta ki, hogy “az in dubio pro libertate elvnek megfelelően az következik, hogy a gyülekezési jog gyakorlása tekintetében a bizonyítási teher mindig a korlátozást előíró hatóság oldalán áll fenn.” [32]

A panaszos álláspontja szerint a gyülekezési jog, valamint a véleménynyilvánítás szabadsága szempontjából a tényállás értékeléséből fakadó következtetéseknek a szabálysértési jog alkalmazásában is tükröződnie kell. Az Alaptörvény 28. cikke előírja, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ez

jelen esetben azt a követelményt támasztja a jogalkalmazóval szemben, hogy a Szabstv. rendelkezéseit az Alaptörvény VIII. és IX. cikkében deklarált gyülekezési jogra és a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó alkotmányos követelményekkel összhangban értelmezze. Az alapjogok korlátozásának részletes és szigorú tesztjét dolgozta ki az Alkotmánybíróság, amely az Alaptörvénynek már szövegszerűen is részét képezi az I. cikk (3) bekezdésben. *„Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással.”* [30/1992 (V. 26.) AB határozat].

A spontán gyűlés fogalma

A sérelmezett végzés a panaszos szabálysértési felelősségét a Szabstv. 189. § (3a) bekezdés d) pontja alapján állapította meg: *“Aki a gyűlést szervezőként vagy vezetőként – a spontán gyűlés esetét kivéve – bejelentés nélkül tartja meg, szabálysértést követ el.”* A spontán gyűlésen való részvétel tehát kivételt képez a fenti szabálysértési tényállás alól.

A Gytv. 10. § (7) bekezdése definiálja a spontán gyűlést: *„Nem kell a gyűlést bejelenteni, ha a gyülekezés egy, azt közvetlenül megelőző indokból, tervezés és szervező nélkül alakul ki (spontán gyűlés).”* Eszerint egy közterületen lezajló gyűlés akkor spontán, és akkor mentes a bejelentési kötelezettség alól, ha a két konjunktív feltétel egyaránt teljesül: 1. tervezés és szervező nélkül alakul ki, és 2. közvetlenül megelőző indoka van.

Az AB a 3307/2020. (VII. 24.) AB határozata szerint nem tekinthető spontánnak az olyan gyűlés, ami egyszerűen csak „folytatása” egy bejelentett, lezajlott és szabályszerűen befejezett nyilvánított gyűlésnek. Ilyenkor a megelőző gyűlés okán már eleve egy helyen tartózkodó - nem organikusan szerveződő - résztvevők nem szélednek szét, hanem ugyanabból a célból, ami miatt a bejelentett gyűlést is tartották, folytatják a közös véleménynyilvánítást, akár ugyanazon a helyen, akár más helyszínre vonulva. Ha a megelőző gyűlés célja sem sürgős, sem spontán gyűlést nem indokol, akkor a bejelentett gyűléstől eltérő cél mint közvetlenül megelőző indok hiányában akkor sem minősül spontánnak a gyűlés, ha az tervezés és szervezés nélkül alakul ki.

Értelemszerűen akkor sem minősül spontánnak a gyűlés, ha van ugyan közvetlenül megelőző indoka a közös véleménynyilvánításnak, ám a közös véleménynyilvánítást valaki előzetesen megtervezi és szervezi. Ebben az esetben azonban egy konkrét személy vagy személyi kör tervezési-szervezési magatartását a gyülekezési hatóságnak kell bizonyítani. Az előzetes tervezési és szervezési magatartás mint kizáró feltétel ugyanakkor nem zárja ki azt, hogy a zajló gyűlésen valaki vezetői magatartásokat tanúsítson.

A jelen esetben azonban egyrészt igazolható a közvetlenül megelőző indok fennállása, másrészt nem bizonyított az, hogy a gyűlést tervezés előzte volna meg, vagy hogy az indítványozó szervezői magatartást tanúsított.

Önálló ok indokolta a gyűlést

A panaszos nem vitatja, hogy a Belügyminisztérium épületénél befejezett bejelentett gyűlés végét követően felhívta a résztvevőket arra, hogy menjenek vele a Miniszterelnökségnek helyt adó egykori Karmelita kolostor épülete elé, ahol éppen kordonbontás zajlik, és ott, azon a helyszínen tiltakozzanak a kordonbontókkal szembeni rendőri intézkedés ellen. Azt sem vitatja, hogy a Széchenyi térről a Várba tartó vonulást, majd az ott tartott gyűlést ő nem jelentette be a Gytv. 10. § szerint.

Mindemellett azt hangsúlyozza a panaszos, hogy ez nem egy tervezett, előre megszervezett vonulás volt. A bejelentett gyűlés lezárását követően arra reagálva állt a színpadra és hívta magával a jelenlévőket, hogy a Belügyminisztérium előtt zajló gyűléssel egyidőben a Karmelitánál parlamenti képviselők megpróbálták az ott felállított kordont elbontani, és emiatt a rendőrök velük szemben testi kényszert alkalmaztak és intézkedtek. Erről ott és akkor, a Belügyminisztérium előtt zajló bejelentett gyűlés végén szerzett tudomást, és erre a hírre reakcióként született meg benne a döntés arról, hogy odamenjen a Karmelitához, és született meg benne a döntés arról is, hogy ezt felvesse a jelenlévők számára is.

A Belügyminisztérium előtt tett felhívását tehát amiatt tette, mert a bejelentett gyűléssel párhuzamosan a Karmelita előtt kordonbontás kezdődött, amelynek résztvevőivel szemben a rendőrség testi kényszert alkalmazott és intézkedett. Ez az ok különbözik attól, ami miatt a megelőző bejelentett gyűlés célja volt, nevezetesen a közoktatással kapcsolatos kormányzati intézkedések elleni tiltakozás. Mindemellett tehát, hogy a résztvevői kör nem „organikusan szerveződött”, hanem a megelőző gyűlés résztvevőiből került ki, az a tény, hogy a bejelentett és megtartott gyűlés közéleti kommunikációs célja megvalósult, nem teszi indokolatlanná a jelen eljárással érintett gyűlést, tekintettel arra, hogy annak a megelőző gyűlés céljától különböző, azzal nem összefüggő, önálló célja volt. A Karmelitához vonulásra és az ottani tüntetésre nem a közoktatási jogalkotással szembeni bejelentett és lezárt tiltakozás folytatásaként került sor, hanem egy váratlan, sem a bejelentett gyűlés szervezésekor, sem annak megkezdésekor előre nem látott, a bejelentett gyűléstől független külső ok miatt. A kordonbontással, illetve az abban résztvevő, rendőri intézkedés alá vont képviselőkkel való szolidaritás vállalása nem lett volna lehetséges egy későbbi - a Gytv. 10. § szerint bejelentett - időpontban. Az Emberi Jogok Európai Bírósága a Bukta és mások kontra Magyarország ügyben (25691/04 sz. kérelem) kifejtette: *“35. [...] amiatt, hogy a nyilvánosság nem rendelkezett a megkívánt időben előzetes információval [...], a kérelmezőknek csak két választása maradt: vagy nem élnek a békés célú gyülekezéshez fűződő jogukkal, vagy a hatósági előírásokat megsértve gyakorolják e jogukat. 36. A Bíróság véleménye szerint speciális körülmények között [...] valamely politikai esemény demonstráció formáját öltő közvetlen válaszlépést tehet indokolttá”*. A panaszos a jelen esetben ugyanilyen helyzetben volt: a rendőri intézkedés alá vont kordonbontók melletti kiállás nem lett volna lehetséges egy előírás szerint bejelentett, szükségszerűen csak napokkal később megrendezhető gyűlés keretében.

A panaszos hangsúlyozza, hogy a sérelmezett végzést meghozó bíróság alaptörvény-ellenesen szűkíti le a spontán gyűlés fogalmát akkor, amikor azt a körülményt, hogy a kordonbontásra nem akkor először került sor, a közvetlenül megelőző indok hiányaként, következőképpen a spontaneitást kizáró körülményként veszi figyelembe: *“A történeti tényállásban rögzített – be nem jelentett – gyűlés időpontjában valóban történt kordonbontás a Karmelita Kolostor helyszínén*

jelen lévő országgyűlési képviselők részéről, azonban a bíróság rámutat arra, hogy ezen a napon addigra negyedik alkalommal történt kordonbontás, amely korábbi eseményekről az eljárás alá vont személy saját vallomása szerint tudomással bírt. Ennek következtében az eljárás alá vont személy által hivatkozott esemény nem volt tekinthető olyan előre nem látható eseménynek, amely miatt a Belügyminisztériumtól a Karmelita Kolostorig történő vonulással és utóbbi helyszínén történt demonstrálással megvalósuló gyűlést spontán gyűlésnek lehetne tekinteni.”

A panaszos ezzel kapcsolatban arra mutat rá, hogy a Gytv. 10. § (7) bekezdése és az alkotmánybíróági értelmezés nem azt kívánja meg a spontaneitás feltételeként, hogy a közvetlenül megelőző indok olyasmi legyen, amire korábban még nem volt példa, hanem azt, hogy az egy előre nem látható esemény legyen. Ez következik a spontán gyűlés másik törvényi feltételéből, az előzetes tervezés és szervezés hiányának követelményéből is: attól spontán egy gyűlés, hogy az előre nem látható esemény miatt nem lehet előzetesen megtervezni és megszervezni. A fentiekben részletezett körülmények alapján a panaszos felhívására a bejelentett gyűléssel párhuzamosan zajló, előre nem látott várbeli események miatt, közvetlenül arra reagálva került sor. Abból a tényből, hogy hasonló kordonbontás már korábban is zajlott, nem következik az, hogy arra a kordonbontásról, ami a jelen ügyben indokolta a Várba vonulást, a panaszos előzetesen tudhatott volna, arra előzetesen készülhetett volna, és mindennek következtében elvárható lett volna tőle, hogy tervezze és szervezze meg a vonulást és várbeli tiltakozást, amit mindennek megfelelően be is kellett volna jelentenie.

A panaszos továbbá arra is rámutat, hogy a sérelmezett végzést hozó bíróság álláspontjával ellentétben a spontán gyűlésre nem pusztán a kordonbontás miatt került sor, hanem a kordonbontásban résztvevő személyekkel szembeni rendőri intézkedések miatt. A panaszos a felhívásában az alábbiakat mondta *“gyertek velünk és induljunk el most a Karmelitához, ahol jelenleg kordonbontás zajlik, és a már említett elnyomó, elhallgató rendszer három embert már el is vitetett a rendőrökkel. ... Menjünk mielőbb, és menjünk mindannyian, mielőtt elvisznek mindenkit.”* A spontán gyűlés közvetlenül megelőző, önálló indokának tehát nem pusztán a kordonbontás tényét kell tekinteni, hanem azt is, hogy a korábbi kordonbontásoktól eltérően a jelen esetben rendőri intézkedésre és kényszeralkalmazásra is sor került. Feltéve, de meg nem engedve, hogy az a körülmény, hogy a kordonbontásra nem először került sor, megfosztja az azzal kapcsolatos gyűlést a spontán jellegétől, a sérelmezett végzés akkor is alaptörvény-ellenesen vitatja el a gyűlés spontán jellegét azzal, hogy figyelmen kívül hagy egy olyan körülményt, ami a korábbi kordonbontások esetében hiányzott, és ami kifejezett indoka volt a Várba vonulásnak.

Az előzetes tervezés és szervezői magatartás

A bíróság helybenhagyta, hogy a rendőrség a panaszos szabálysértési felelőssége megállapítását arra alapozza, hogy őt tekinti a Belügyminisztériumtól a Miniszterelnökséghez tartó felvonulás és az ott lezajló gyűlés szervezőjének. Ezzel kapcsolatban a panaszos az alábbiakra hívja fel a tisztelt Alkotmánybíróság figyelmét.

A Gytv. 3. § (1) bekezdése rögzíti a szervező, 4. § (1) bekezdése pedig a vezető feladatait: *“A gyűlés szervezője az, aki a résztvevőket a gyűlésen való részvételre nyilvánosan felhívja, a gyűlést meghirdeti (a továbbiakban együtt: felhívás), továbbá a gyűlést megszervezi, és azt vezeti. ... A gyűlés vezetője meghatározza a gyűlés rendjét és lefolyását, ennek során dönt a szó megadásáról*

és megvonásáról, a gyűlés berekesztéséről vagy befejezetté nyilvánításáról és szétszéleszti a résztvevőket.” A Gytv. 3. § (5) bekezdése is - példálózó jelleggel - felsorol bizonyos jeleket, indikátorokat, amelyek alapján a rendőrség a gyűlés helyszínén beazonosíthatja a szervező, illetve a vezető személyét: *“Ha a gyűlés szervezője vagy vezetője nem ismert, azt kell vezetőnek tekinteni, aki a napirendet meghatározza, akinek a gyűlés menetére befolyása van, illetve aki harmadik személyekkel szemben a gyűlést képviseli.”* A bizonyítási teher mindezzel kapcsolatban az eljáró hatóság és a bíróság vállán van: csak akkor állapíthatják meg, hogy a szóban forgó gyűlés nem spontán, ha bizonyítani tudják, hogy a szóban forgó gyűlésnek volt szervezője, aki azt előzetesen megtervezte, és emiatt bejelentési kötelezettség terhelte.

A nem vitatott tényekből mind a rendőrség, mind a bíróság tévesen következtetett arra, hogy a várbeli tüntetés kapcsán megállapítható volna a panaszos szervezői szerepe. A Várba vonulást nem lehetett előre megtervezni, mivel egy előre nem látható esemény és az arra adott rendőri reakció váltotta ki a tiltakozást. A Várba vonulás és az ott zajlott tiltakozás nem volt előzetesen meghirdetve, azt nem a panaszos szervezte - senki sem szervezte. A vonulás útvonala a Clark Ádám térről esetlegesen alakult, a résztvevők onnan több útvonalon is érkeztek a Karmelitához. A vonulást nem a panaszos vezette, nem ő ment elől. A gyűlés rendjét és lefolyását, bár volt rá hatása, nem a panaszos határozta meg kizárólagosan, és sem ő, sem más nem döntött a szó megadásáról és megvonásáról. A Karmelita előtti gyűlés egyik meghatározó elemére, a gyűlés során megvalósuló kordonbontásra a panaszos semmilyen felhívást nem tett. Kívülálló harmadik személyekkel szemben a panaszos nem képviselte a gyűlést - valójában senki nem lépett fel ilyen képviseleti igénnyel. Szintén nem volt döntési helyzetben a panaszos a gyűlés befejezetté nyilvánítása és a résztvevők szétszélesztése tekintetében. Végül a résztvevők maguktól széledtek szét egy olyan időpontban, amikor a panaszos már nem vett részt a gyűlésben. A gyűlés olyan spontán módon ért véget, ahogyan elkezdődött.

A panaszos nem vitatja, hogy a jelen esetben ő volt az, akinek a gyűlés kezdetére volt befolyása, amennyiben a Várba vonulás célját ő határozta meg. Ebből azonban nem következik az, hogy a Karmelitához vonuló és ott tiltakozó gyűlésnek a panaszos a szervezője lett volna. A spontán gyűlésnek azonban nem az a feltétele, hogy ne legyen olyan személy, aki meghatározná a gyűlés célját, hanem az, hogy a gyűlés ne legyen megtervezve és előzetes szervezve. A panaszos előzetes tervezési és szervezési magatartását azonban semmi sem támasztja alá.

A panaszos arra is rámutat, hogy a sérelmezett bírói végzés alaptörvény-ellenesen szűkíti le a spontán gyűlés fogalmát azzal, hogy a Gytv. 10. § (7) bekezdésén és a vonatkozó alkotmánybírósági jogértelmezésen túl a vezetői magatartások fennállását a spontán jelleget kizáró körülményként értékeli. A gyűlés spontán jellege nem akkor áll fenn, ha azon senki sem tanúsít vezetői magatartásokat - pl. senki sem jelöli meg a tiltakozás célját vagy céljait, senki sem használ hangosbeszélőt, amivel a hangját kiemeli a többieké közül, senki sem tesz javaslatot a tiltakozás helyszínére vagy az odajutás útvonalára, senki sem skandáltatja a résztvevőket, stb. A spontán jelleg azt követeli meg, hogy szervezői magatartást ne tanúsítson senki. A spontán gyűlés fogalmi elemeinek meghatározása összhangban van a szervezői és vezetői magatartások Gytv-beli elkülönítésével. Ezzel összhangban írja elő a Gytv. 10. § (1) bekezdése is azt, hogy a közterületen tartott gyűlést a szervezőnek kell bejelentenie.

4. Egyéb nyilatkozatok

A panaszos által csatolt meghatalmazás kifejezetten kiterjed a szabálysértési eljárás során született határozatokkal szemben az alkotmányjogi panasz eljárás során történő képviselőre.
A panaszos kéri a személyes adatainak a zártan kezelését.

Budapest, 2023. november 24.

.....
[Redacted]
Képv.:
Dr. Hüttl Tivadar
ügyvéd
elektronikusan ellenjegyezve